

Riskijuhtimine ja kindlustus põllumajanduses

Finantsteadlikkuse täiendkoolitus, 25.09.2026

Krista Nurk

Nooremteadur-doktorant

Maamajanduse valdkond

Teemad

- Olulised riskitegurid
- Riskijuhtimise meetmed (sh kindlustamine)
- Ühine arutelu: Riskide mõju majandustulemustele

Kui mõtled sõnale RISK – milline on sõna esimesena pähe tuleb? Miks?

- Kaotus
 - Ebakindlus
 - Võimalus
 - Põnevus
-
- Lõpptulemuse võimalus või tõenäosus ja selle ulatus on **prognoositav** (Kahan 2008).
 - Riskid on äritegevuse igapäevane osa, mida ei ole võimalik vältida, kuid on võimalik juhtida (Nguyen jt 2007).

Põllumajandus kui riskijuhtimise teerajaja

- 1955–1964 – Kaasaegse riskijuhtimise kujunemine, ***kuid tegelikkuses on põllumajandus finantsriskide juhtimise teerajaja:***
 - ***18. saj – riisi futuurlepingud Jaapanis***
 - ***19. saj – teravilja futuurlepingud Chicagos***
- 1960ndad – tegevuskavad, ennetamine, rahalised reservid ettevõtetes
- 1970ndad – tuletisinstrumentide laiem kasutuselevõtmine
- 1980ndad – riskide koosmõju hindamine (riskiportfell)
- 1990ndad – tegevus- ja likviidsusriski juhtimise esile tõusmine
- **Riskijuhtimine - tegevuste kogum**, mille eesmärk on maksimeerida ettevõtte väärtust, vähendades riskidest tulenevat rahavoogude kõikumist.

Riskid põllumajanduses

Tootmisrisk

Ilmastik, kliima, haigused, kahjurid, masinad,
seadmed, põllumajandusmaa

Finantsrisk

Intressimäärad, käibevahendid, omakapital, varade
likviidsus, tagatisvarad

**Töötajatega seotud
risk**

Teadmised, oskused, motivatsioon, õnnetused,
terviserikked

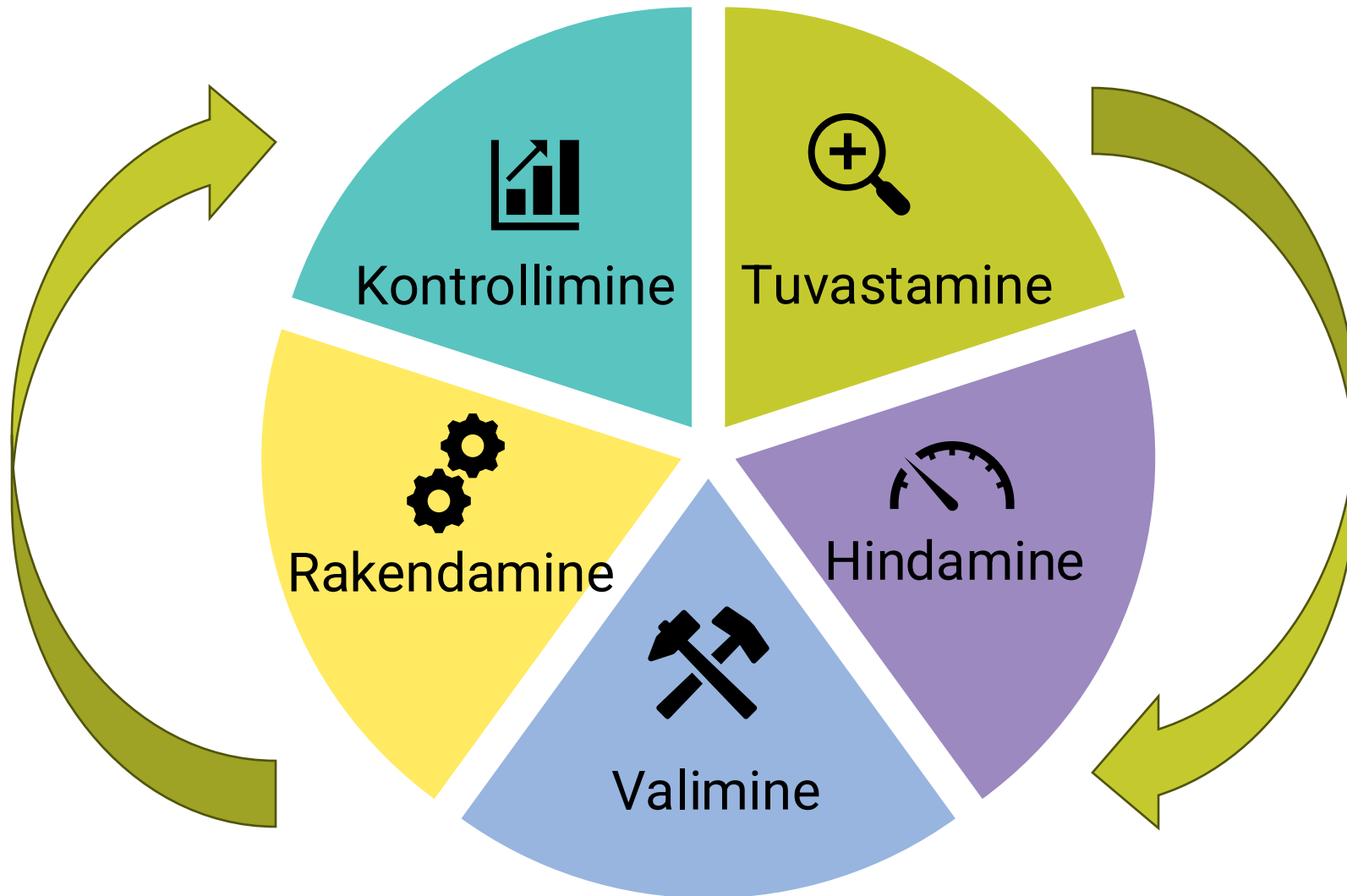
Tururisk

Sisendid, hindade volatiilsus, turustamisraskused,
turuinfo, laovarud

Poliitiline risk

Seadusandlus, toetustingimused, nõuded ja
kontrollid, toetuste vähenemine

Riskijuhtimise protsess

Riskimaatriks kui kasulik tööriist

	Väga suur	Suur	Keskmine	Väike	Väga väike	
Väga suur	Väga suur	Väga suur	Suur	Suur	Keskmine	Esinemise tõenäosus
Suur	Väga suur	Suur	Suur	keskmine	Keskmine	
Keskmine	Suur	Suur	Keskmine	Keskmine	Väike	
Väike	Suur	Keskmine	Keskmine	Väike	Väike	
Väga väike	Keskmine	Keskmine	Väike	Väike	Väike	
	Potentsiaalne mõju 					

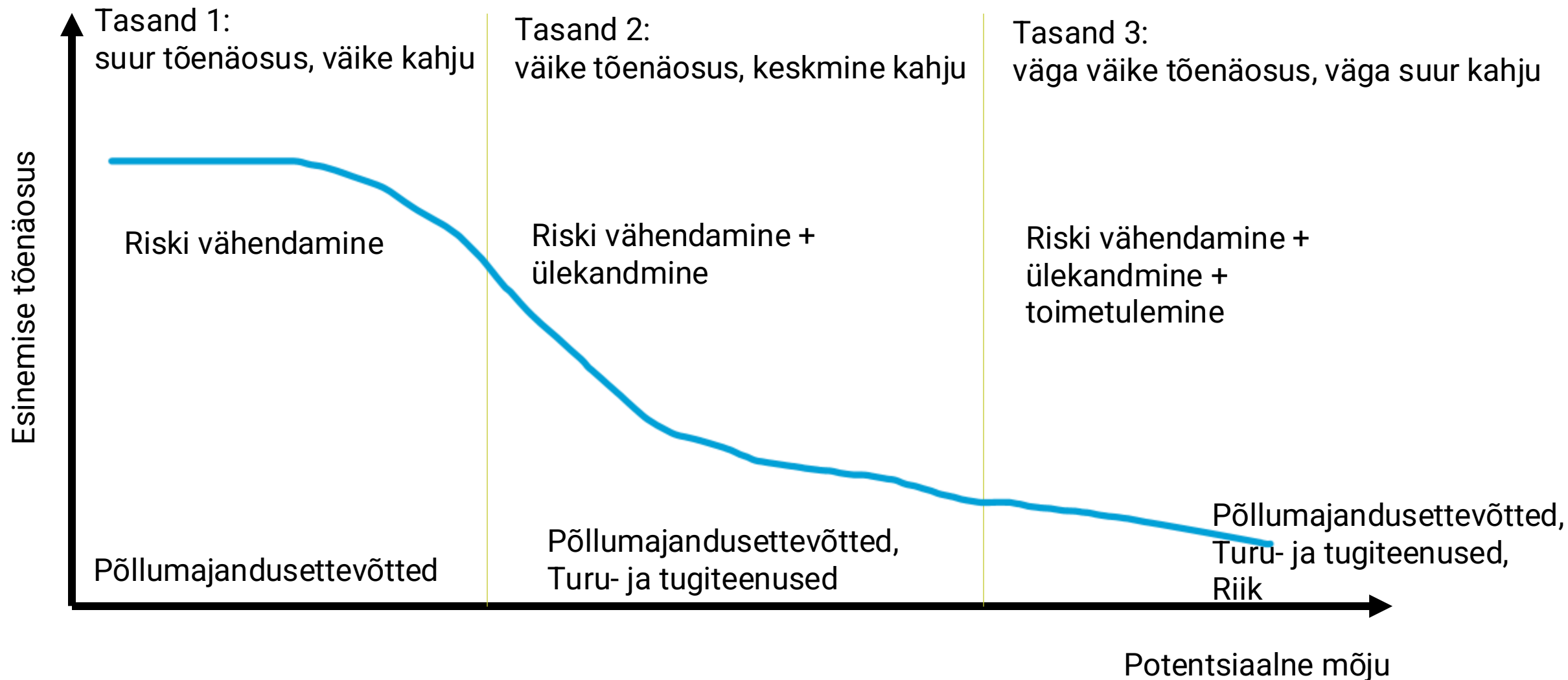

Maaelu
Teadmuskeskus

Olulised riskitegurid Eestis

		Aiandus	Püsi- kultuurid	Taime- kasvatus	Sea- ja linnu- kasvatus	Looma- kasvatus	Piima- tootmine	Sega- tootmine
Suur töenäosus/ suur kahju	Kahjurid	74	50	48	23	24	42	32
	Pikk kuuma- ja põuaperiood	61	76	60	58	56	68	62
	Põllumajandustoetuste vähenemine	59	61	73	69	75	76	69
	Muutuv seadusandlus	64	45	68	76	62	74	74
	Toetuse andmise tingimuste muutumine	57	53	67	65	68	68	64
	Kontrollitavate nõuete arvu ja kontrollide sageduse suurenemine	51	35	59	70	61	66	68
Väike töenäosus/ suur kahju	Võõrtööjõu kasutamise seotud piirangud	37	25	15	26	12	35	23
	Metsloomade ja rändlindude tekitatud kahju	36	11	44	53	53	54	50
	Töötajate vähene motivatsioon	36	40	26	37	23	29	37
	Ettevõtte juhtivtöötajate teadmised inimeste juhtimisest	23	29	18	15	16	23	28
	Töötajate vähesed oskused	27	28	25	36	23	31	32
	Töötajate vähesed teadmised	24	26	25	33	23	28	32
	Ettenägematutest kriisidest põhjustatud ajutine makseraskus	31	22	35	32	33	48	44
	Ebapiisavad tootmissisendite laovarud ettevõttes	35	32	31	48	29	32	36
	Töötajate terviserikked, õnnetused ja vigastused	33	34	31	21	38	34	40
	Mikroobide resistentsus			14	42	21	21	17
	Sisendite ebapiisav pakkumine turul	52	26	38	35	33	35	41
	Loomataudid			13	60	33	28	26
	Taimehaigused	72	45	42	23	21	39	30
	Ebapiisavad käibevahendid sisendite ostmiseks	41	14	38	37	37	37	48
	Jääk- ja saasteained loomasöödas			15	69	22	36	14
Suur töenäosus/ väike kahju	Hoonete, masinate ja seadmete vananemine	41	37	43	62	57	43	50
	Masinate ja seadmete rikked	38	48	43	64	52	50	49
	Maa ostuhinna kasv	38	25	57	31	50	53	43
	Töötajate kõrge vanus	29	37	35	40	33	43	35
	Intensiivne vihmaadu	64	25	47	31	41	50	48
	Asendustöötajate puudumine haiguste või puhkuste perioodil	36	34	35	15	37	45	55
	Vähene varade likviidsus	31	14	31	34	31	32	40
	Maa rendihinna kasv	27	21	59	32	55	59	47
	Kvalifitseeritud tööjõu kättesaadavus piirkonnas	45	49	42	41	39	53	60
	Kevadine öökülm	73	73	46	18	34	49	45
	Toodanguga seotud turustamisraskused	46	46	38	37	43	42	58
	Tormituul	51	23	40	39	40	53	45
Väike töenäosus/ väike kahju	Küberrünnak	12	5	17	28	15	23	14
	Andmevargus	12	4	17	22	16	22	17
	Võõrtööjõu keeleoskus ja keelebarjäär	20	26	15	17	14	29	20
	Põllumaa tagatisel pakutavate laenude peidetud lisakulud	32	8	28	7	29	27	37
	Vähene puhkeaeg pingelistel perioodidel	34	37	33	15	37	39	51
	Mulla erosioon	31	10	19	20	13	19	17
	Ebapiisavad ja/või ebasobivad tagatisvarad	33	12	26	25	25	20	31

Riskijuhtimise tasandid

Riskijuhtimise meetmete valikukriteeriumid

Kriteerium	Küsimus	Hindamisskaala
Sobivus ettevõtte vajadustega	Kas need meetmed aitavad juhtida minu ettevõtte jaoks olulisi riske?	1-5
Teostatavus	Kas see on realselt tehtav lähiajal?	1-5
Maksumus	Kas meetme rakendamine on taskukohane?	1-5
Mõju ulatus	Kui palju meede vähendab riski või aitab luua kindlustunnet?	1-5
Pikaajaline kasu	Kas meetmest on kasu ka aastate pärast?	1-5

Riskijuhtimise meetmete rakendamine Eestis

Aiandus	Püsilikultuurid	Taimikasvatus	Sea- ja linnukasvatus	Loomakasvatus	Piimatootmine	Segatootmine
Nõuetega kursis olemine ja nende täitmine	Nõuetega kursis olemine ja nende täitmine	Nõuetega kursis olemine ja nende täitmine	Tootmis-omahinna arvutamine ja optimeerimine	Nõuetega kursis olemine ja nende täitmine	Hoonete, masinate ja seadmete regulaarne hooldamine	Hoonete, masinate ja seadmete regulaarne hooldamine
Taimekasvatustoodangu müügi ajastamine	Hoonete, masinate ja seadmete regulaarne hooldamine	Hoonete, masinate ja seadmete regulaarne hooldamine	Töötajate teadmiste ja oskuste järjepidev täiendamine	Hoonete, masinate ja seadmete regulaarne hooldamine	Nõuetega kursis olemine ja nende täitmine	Nõuetega kursis olemine ja nende täitmine
Otsemüük lõpptarbijale	Ajakohase turu-infoga kursis olemine	Sertifitseeritud seemnete kasutamine	Ohutu ja turvalise töökeskkonna tagamine	Pereliikmete kaasamine	Ohutu ja turvalise töökeskkonna tagamine	Pereliikmete kaasamine
Hoonete, masinate ja seadmete regulaarne hooldamine	Hoonete, masinate ja seadmete järjepidev kaasajastamine	Taimede kasvuperioodil põldudel regulaarne haiguste ja kahjurite seire	Koostöö tootmissisendite müüjatega tarnete planeerimisel	Ohutu ja turvalise töökeskkonna tagamine	Ettevõtte varade kindlustamine	Ohutu ja turvalise töökeskkonna tagamine
Taimede kasvuperioodil põldudel regulaarne haiguste ja kahjurite seire	Finantsaruannete regulaarne analüüsimine	Kohalikele oludele vastavate sortide kasvatamine	Ajakohase turuinfoga kursis olemine	Piisavate laovarude tagamine ettevõttes	Põllumajandus-tootjate esindusorg. liikmeks olemine	Kohalikele oludele vastavate sortide kasvatamine

Põllumajanduskindlustusest Eestis

– Kindlustuspakkujad:

Eurorisk Agro – põua-, saagi- ja kariloomade kindlustus

Elama Kindlustus – saagikindlustus

– ÜPP **Strateegiakava sekkumine** 1.10 perioodi 2023-2027
põllumajanduskindlustustoetus.

– Toetust antakse kuni 70% kindlustusperioodil tasutud
kindlustusmaksest;

– **Kahjud:** ebasoodsad ilmastikuolud, looma- ja taimahaigused, kahjurite
levik, keskkonnajuhtumist tulenev kahju;

– Taotlemine avanes 3.12.2025 ja perioodi eelarve 1 000 000 eurot.

Põllumajanduskindlustustoe kasutamine Eestis

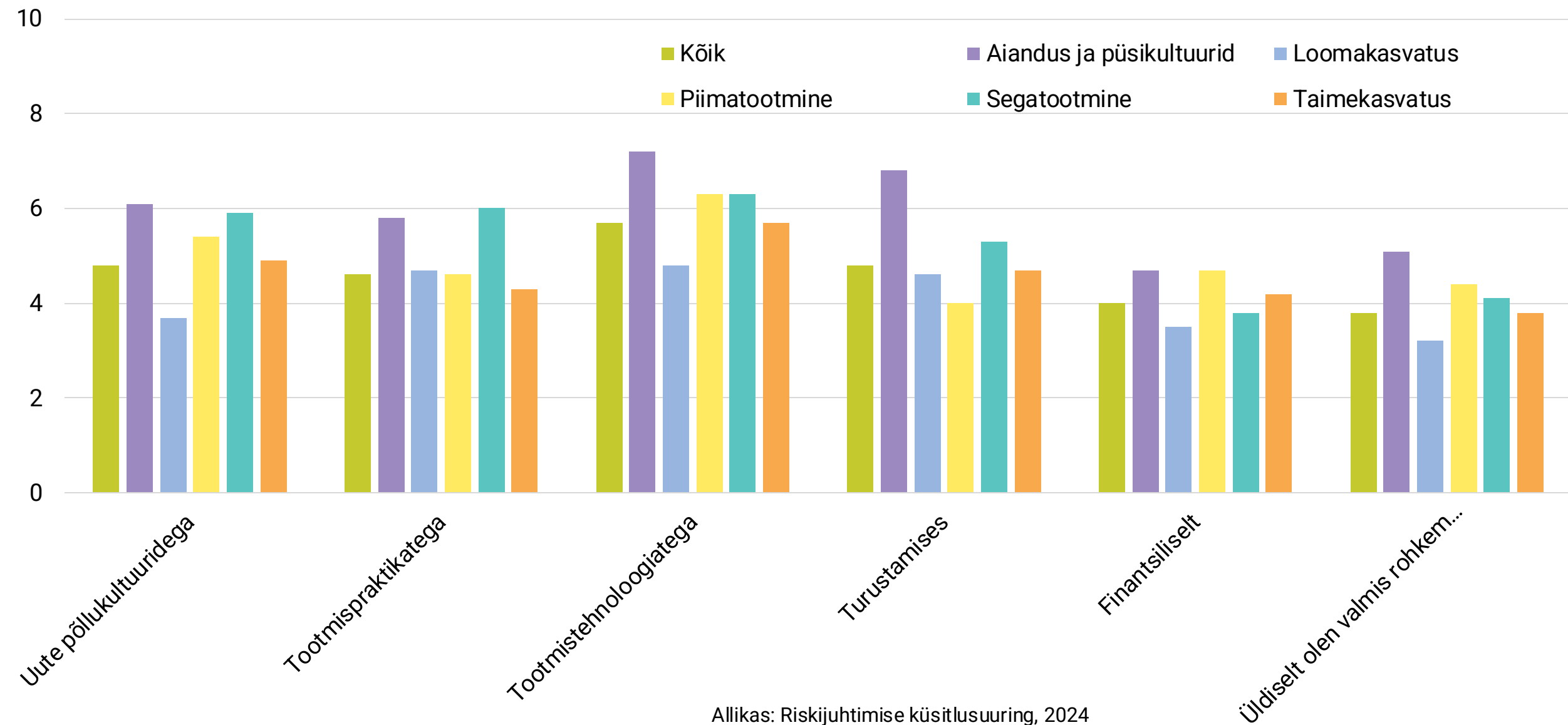
Tegevusalad*	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Teravilja-, kaunvilja- ja õlitaimeseemnete kasvatus	1		1		10	14
Piimakarjakasvatus	3	3	5	4	11	4
Muu veislaste kasvatus	1					1
Segapõllumajandus			1		1	5
Teravilja, töötlemata tubaka, seemnete ja loomasööda hulgimüük						1
Taotlejate arv	5	3	7	4	22	25
Makstud summa kokku, €	25 275	39 911	51 589	59 893	97 239	301 282
Aastane eelarve, €	1 000 000	800 000	1 000 000	200 000	110 000	1 600 000
Eelarve kasutamise osakaal, %	3%	5%	5%	30%	88%	19%

Põllumajanduskindlustuse kasutamise näide: *talivilja talvekahju praktikas*

- 2025/2026 120 ha talinisu ja 54 ha talitritikalet.
- Taliviljade kindlustusväärtuseks sai 174 000 € ehk **1000 €/ha tulu**.
- **Kindlustusmakse** veidi üle 8200 € ehk **47 €/ha**.
- **Toetuse suuruseks** 5740 €, omakulu 2460 € ehk **14 €/ha**.
- **22 ha talinisu läks kenasti vastu talvele,**
kuid lume sulades oli vaatepilt teine →
- **Hüvitis** 5500 € ehk **250 €/ha**.
- Selleks hetkeks oli kulunud 150 €/ha. Ehk kindlustus kattis tehtud kulud ja jäi ümberkülvi tarbekski.
- **Kokkuvõtteks on kindlustus kui riskijuhtimise tööriist, mitte lisakulu.**

Põllumajandusettevõtjate riskivalmidus

Maaelu
Teadmuskeskus

Riskivalmidus ei ole seotud ainult tootmistüübiga

	Loomakasvatus					Piimatootmine			Taimekasvatus										Segatootmine	Aiandus ja püsilikultuurid			Kõige riski- kartlikumad väiksemad
Klaster	Keskealised, altid	Noored	Vanemad	Keskealised, kartlikud	Vanemad, väiksemad	Suured	Keskmised	Vanemad, väiksemad	Noored, suuremad, altid	Keskealised, keskmised, altid	Vanemad, keskmised	Keskealised, väiksemad, mitte liige	Vanemad, väiksemad, mahe	Noored, väiksemad, kartlikud	Keskmised, keskealised, kartlikud	Väiksemad, keskealised, kõrghariduseta, kartlikud	Väiksemad, vanemad, kõrghariduseta, kartlikud		Vähemintensiivsed, mahe	Intensiivsed, suured	Intensiivsed, väiksed		
n	25	28	23	32	27	11	12	16	30	49	21	44	36	18	24	30	31	38	12	11	11	12	
Uued kultuurid	6.4	6.6	3.8	2.6	1.3	8.0	5.2	5.2	7.6	6.6	5.4	5.1	5.9	3.2	3.5	1.7	1.4	6.2	8.3	8.2	2.5	1.3	
Tootmis- praktikad	7.9	8.1	4.9	4.0	1.3	6.4	3.3	5.1	6.5	6.0	2.7	4.7	5.9	2.9	2.5	1.3	0.9	6.3	8.9	6.1	2.9	1.3	
Tootmis- tehnoloogiad	7.7	7.7	5.5	3.8	1.4	8.1	5.3	6.6	8.1	8.0	6.9	6.5	6.6	4.3	4.5	2.2	1.5	6.6	9.1	7.6	4.8	1.8	
Turustamine	7.4	6.5	5.0	4.3	1.3	5.3	3.3	4.3	6.7	6.7	4.7	5.6	5.8	2.7	2.5	2.0	1.3	5.7	8.0	8.2	4.4	1.1	
Finants- otsused	6.4	5.6	3.9	2.7	0.7	6.5	5.6	4.1	6.5	6.8	4.8	4.5	4.4	2.1	2.3	1.8	0.9	3.9	5.7	5.7	2.5	0.7	
Üldine riskivalmidus	6.2	5.8	3.2	2.2	0.7	6.9	4.9	3.4	6.5	6.0	4.3	4.2	4.0	2.2	1.7	0.7	0.6	4.2	6.9	6.7	2.1	0.3	

Allikas:
Riskijuhtimise
küsitlusuuring, 2024

Ühine arutelu: Riskide mõju ettevõtte majandustulemustele

- Millised on minu ettevõttes olulised riskid?
- Kuidas need riskid mõjutavad minu ettevõtet?
- Mida ma saaksin teha, et neid riske maandada?

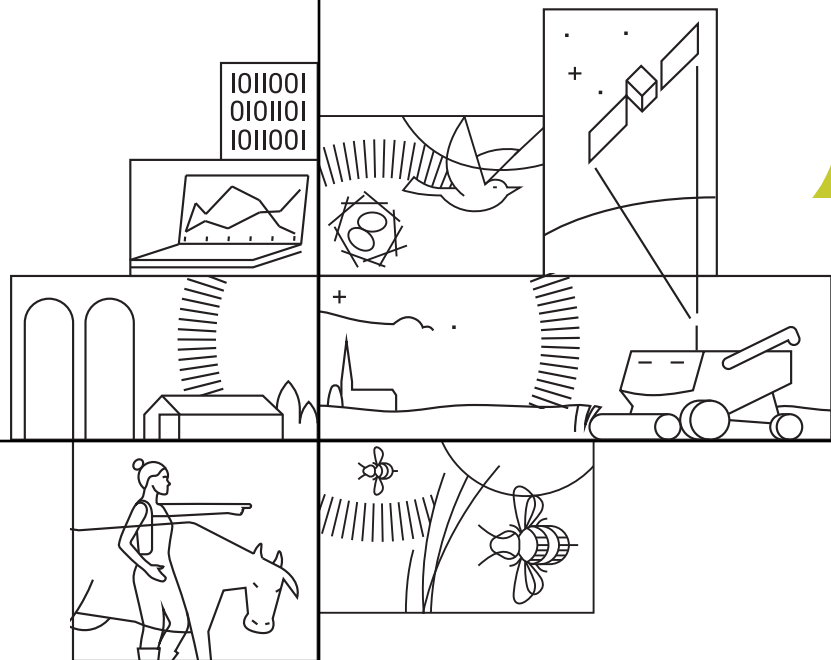
Riskijuhtimine tähendab:

- Riskide teadvustamist – millised riskid mõjutavad minu ettevõtet?
- Riskide mõju hindamist – kuidas mõjutab majandustulemusi?
- Sobivate riskijuhtimise meetmete valikut – millised meetmed sobivad? Mida saab ise teha, kus on vaja koostööd riskide juhtimiseks?
- Valmisolekut tegutsemiseks – kas mul on plaan, kui risk realiseerub?

METK

Maaelu
Teadmuskeskus

Aitäh!

krista.nurk@metk.agri.ee